

*Дарина Кусік,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – д. пед. н., проф. Оксана Марчук
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янука»*

ТЕАТРАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА ЙОГО ВИДИ

У Базовому компоненті дошкільної освіти зазначено, що театралізована діяльність у дошкільних закладах освіти є важливим інструментом для розвитку особистості дитини. Театральне мистецтво, яке базується на грі, є природним способом самовираження для малюків, що сприяє їх гармонійному розвитку.

У змістовому наповненні освітньої лінії «Дитина у світі культури» Базового компонента дошкільної освіти наголошується на тому, що театральна діяльність у дошкільному віці є потужним засобом розвитку творчих здібностей і культурної самореалізації дитини. Її успіх забезпечується через інтеграцію різних видів мистецтва – мовлення, музики, пластики та співу, які дитина здатна творчо поєднувати у власній діяльності.

Театральне мистецтво (слово «театр» з грец. «місце для видовищ» – «вид мистецтва, особливістю якого є художнє відображення життя за допомогою драматичної дії, виконуваної автором перед глядачами») – відображає дійсність у всіх її проявах (духовному й практичному); воно «діє переконливо, тому що, залишаючись у рамках справжнього життя, воно разом з тим виходить і за його межі» [4, с. 23].

Театральне мистецтво має велике значення не тільки як форма розваги, а й як важливий засіб виховання, самовираження, а також важливу роль у соціокультурному розвитку, формуючи уявлення про життя, мораль, емоційний досвід та художні цінності.

Театральне мистецтво в закладі дошкільної освіти – це педагогічний процес, що включає використання елементів театральної діяльності з метою розвитку творчих, емоційних, мовленнєвих і соціальних навичок дітей дошкільного віку. Воно

базується на інтерактивних формах навчання, де діти активно залучені до різних аспектів театрального мистецтва, таких як гра, драматизація, рольові ігри, створення вистав і імпровізація.

У закладах дошкільної освіти використовують різноманітні види театрального мистецтва, які враховують вікові особливості дітей, їхній рівень розвитку, а також доступність матеріалів і технік. Серед них виділяють такі основні види: ляльковий театр (рукавичковий, пальчиковий, паличковий, на ширмі, маріонеток, тіньовий, настільний, іграшок, на магнітах, живої ляльки), ігровий театр (драматизація), камишибай (японський паперовий театр), масковий театр, театр імпровізації, театр природи, книжковий театр, технічний театр (з використанням сучасних технологій) [1, с. 3].

У закладах дошкільної освіти ляльковий театр займає важливе місце завдяки своїй доступності та здатності захоплювати дітей. Основні види лялькового театру, які використовуються для роботи з дітьми дошкільного віку:

1. Рукавичковий театр – це вид театрального мистецтва, в якому персонажі представлені у вигляді ляльок, що надягаються на руку (як рукавички) і керуються пальцями актора. Цей вид театру широко використовується у закладах дошкільної освіти, оскільки він простий, захопливий і сприяє всебічному розвитку дітей.

2. Пальчиковий театр – це вид лялькового театру, в якому ляльки розміщуються на пальцях і керуються за допомогою рухів пальців. Цей тип театру є чудовим інструментом для розвитку дрібної моторики, мовлення, уяви та емоційної виразності у дітей, особливо в дошкільному віці. Ляльки можуть бути створені з тканини, паперу чи інших матеріалів.

3. Тростинний (паличковий) театр – це один із видів лялькового театру, в якому персонажі рухаються за допомогою паличок або стержнів, прикріплених до їхніх частин тіла. Ляльки цього театру зазвичай мають просту конструкцію, але їхні рухи можуть бути дуже виразними і допомагають дітям краще розуміти емоції персонажів та сюжет вистави.

4. Ляльковий театр на ширмі – це вид лялькового театру, в якому ляльки використовуються для створення вистав на тлі екрану або ширми. Ширма служить бар'єром між акторами (які керують

ляльками) і глядачами, що дозволяє глядачам бачити лише самі ляльки та їх рухи, а не самих виконавців. Цей тип театру широко застосовується в дошкільних закладах для проведення вистав з використанням різних ляльок.

5. Театр маріонеток – це вид лялькового театру, в якому ляльки (маріонетки) управляються за допомогою ниток або тонких мотузок, прикріплених до різних частин їхнього тіла (рук, ніг, голови). Цей тип театру дозволяє створювати дуже реалістичні та точні рухи ляльок, які можуть виконувати складні рухи, завдяки керуванню через мотузки, що дає можливість актору точно контролювати їхню позу і вираз обличчя.

6. Тіньовий ляльковий театр. Це один із захопливих і творчих видів театрального мистецтва, що базується на грі світла і тіні. Він дозволяє створювати атмосферу казковості, таємничості та магії, що особливо приваблює дітей. Використовуються силуетні ляльки чи фігури, які створюють тіні на екрані за допомогою освітлення.

7. Настільний ляльковий театр – це вид театрального мистецтва, де ляльки використовуються для створення вистав на маленькій сцені, яку можна розташувати на столі або іншій горизонтальній поверхні. Це може бути класичний театр з ляльками, які рухаються завдяки рукам або ниткам, або ж більш сучасні варіанти, де використовуються різні механізми, щоб створити ефекти руху або змінити вирази обличчя ляльок.

8. Театр іграшок (ляльковий) – це театральне мистецтво, в якому для зображення персонажів використовуються ляльки або іграшки. Цей вид театру включає в себе різні техніки та види лялькових вистав: від традиційних пальчикових ляльок і маріонеток до більш складних механічних ляльок або сучасних мультимедійних постановок.

9. Театр на магнітах – це інноваційний вид лялькового театру, в якому для керування ляльками використовуються магніти. Ляльки або елементи сцени мають вбудовані магніти, які дозволяють легко змінювати їхнє положення або переміщувати їх по сцені без необхідності контактувати безпосередньо з ними руками.

10. Театр живої ляльки – це форма театрального мистецтва, в якій актори не тільки виступають у ролі персонажів, але й

взаємодіють з ляльками або іншими театральними об'єктами, часто одночасно виконуючи роль «ляльководів». У такому театрі актори, одягнені в спеціальні костюми або маски, можуть зображати живих ляльок, керуючи їх рухами та емоціями за допомогою різних театральних прийомів [2, с. 110].

Ці види лялькового театру дозволяють урізноманітнити освітній процес, сприяючи розвитку мовлення, творчих здібностей, емоційної чуйності та соціальних навичок у дошкільників.

Ігровий театр (драматизація) – це вид театральної діяльності, в якій діти самостійно або під керівництвом педагога перевтілюються в ролі персонажів казок, оповідань чи вигаданих історій. Це одна з найулюбленіших форм творчої діяльності, яка допомагає розвивати емоційну чутливість, мовлення, соціальні та творчі навички.

Камишибай (японський паперовий театр) – це традиційна форма розповідання історій в Японії, що використовує серію ілюстрованих карток, які змінюються по черзі під час виступу. В рамках дошкільної освіти камишибай можна використовувати як захоплюючий та інтерактивний метод для розвитку мовлення, творчості, уяви та комунікативних навичок у дітей.

Масковий театр – це форма театрального мистецтва, в якій основним елементом вистави є маски, що носять діти чи вихователі. Маски можуть бути виготовлені з різних матеріалів (папір, картон, тканина, пластик тощо) і використовуються для створення персонажів, які можуть бути як реальними, так і фантастичними. У цьому театрі маска допомагає не лише змінювати зовнішність персонажів, але й виражати емоції, поведінку та навіть характери.

Театр імпровізації – це форма театрального мистецтва, де діти створюють вистави без попереднього сценарію, виходячи з власних ідей, реакцій і творчого процесу в реальному часі. Імпровізація в дитячому театрі полягає в тому, що діти не мають чітко прописаних ролей або сценарію, а розвивають події та персонажів прямо під час виступу, реагуючи на змінні обставини або стимулюючи один одного до дій.

Театр природи – це форма театральної діяльності, яка використовує елементи природи (рослини, тварин, природні матеріали) як основні складові вистави. Виступи такого театру

часто спрямовані на знайомство дітей з природним світом, його чудесами, законами природи та екологічними аспектами через творчість, гру і мистецтво.

Книжковий театр – це метод театралізованої діяльності, який базується на використанні книг, казок або літературних творів для створення вистав або інтерактивних дій, що оживляють сюжет книги через гру, міміку, рухи та голоси. Діти зазвичай беруть участь у цих виставах, виконуючи ролі персонажів із прочитаних книг або казок, використовують реквізит і костюми, що сприяє розвитку їхніх творчих і мовленнєвих здібностей.

Технічний театр – це форма театральної діяльності, яка використовує сучасні технології, інструменти та мультимедійні засоби для створення театральних вистав або інтерактивних занять. Використання технічних засобів у такому театрі дозволяє не тільки урізноманітнити театралізовану діяльність, але й розширити можливості для розвитку дітей через інноваційні підходи до візуального, аудіального та технологічного оформлення вистав.

Основними методами впровадження театального мистецтва в закладі дошкільної освіти є:

- ігрові форми – використання гри як основного методу навчання. Це можуть бути театралізовані ігри, де діти виконують певні ролі, імпровізують і створюють свої власні історії;

- заняття з драматизації – діти разом із вихователем вивчають текст казки чи оповідання, а потім ставлять сценки;

- лялькові театри та вистави – використання ляльок для розігрування різних сюжетів;

- підготовка до вистав – організація та проведення театралізованих свят або вистав, де діти виступають перед публікою (іншими дітьми, вихователями, батьками) [3, с. 127].

Театральне мистецтво в закладі дошкільної освіти є потужним інструментом для всебічного розвитку дітей дошкільного віку, що сприяє формуванню їхніх емоційних, соціальних і когнітивних навичок, а також готує до самовираження і творчої активності в майбутньому.

Театралізовані ігри дійсно мають значний позитивний вплив на емоційну сферу дітей, оскільки вони сприяють розвитку не лише

емоційної чутливості, а й естетичних смаків та творчого самовираження.

Таким чином, театралізовані ігри та діяльність у закладі дошкільної освіти мають багатогранний вплив на емоційний, естетичний і творчий розвиток дитини, сприяючи формуванню її цілісної особистості та розвитку культурного, естетичного та емоційного сприйняття світу.

Список використаних джерел

1. Куфко Н. Театралізовані ігри з дітьми дошкільного віку. Бібліотечка вихователя дитячого садка. 2000. № 19-20. С. 3.
2. Макаренко Л. В. Все про театр і дитячу театралізовану діяльність. К. : Шк. світ, 2008. 128 с.
3. Мартиненко Г. В. Театралізована діяльність в дитячому садку. Харків : Основа, 2018. 127 с.
4. Психологічний тлумачний словник найсучасніших термінів. Х. : Прапор, 2009. 672 с.

***Наталія Кухарчук,**
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. **Лілія Мельничук,**
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янука»*

ПІЗНАВАЛЬНО-МОВЛЕННЄВИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ КІЛ ЛУЛІЯ

Пізнавально-мовленнєвий розвиток дітей дошкільного віку забезпечує людині в подальшому необхідну для її життя і розвитку освіченість, компетентність, кваліфікованість у будь-якій сфері життя і галузі діяльності. Результатом такої підготовки має стати належний рівень мовленнєвого розвитку дитини старшого дошкільного віку, який у сучасній лінгводидактичній науці визначається як мовленнєва готовність дітей до навчання у школі. Вона передбачає достатню адаптацію дітей до умов шкільного навчання, до нових програмових вимог щодо засвоєння норм і